

Šárka JELENOVÁ: *Spíš tu jenom fungujeme... Konstrukce lokální identity obyvatel sídliště Špičák v České Lípě.* Praha: FHS UK 2012, 58 s. + přílohy.

Bakalářská práce Šárky Jelenové je věnována otázce, která je z pohledu současných sociálních věd (ale i současné české společnosti jako takové) navýsost atraktivní a aktuální, otázce, zda a jakým způsobem konstruují obyvatelé vybraného sídliště svou lokální identitu. Lokalitou, k níž by se mohli aktéři vztahovat, je zde přítom myšleno samo sídliště; aktéry jsou pak jeho obyvatelé ve věku 30-34 let. Autorka za účelem zodpovězení této otázky realizovala kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů.

Práce je vedle úvodu a závěru členěna standardně na teoretickou, metodologickou a empirickou část. V Teoretickém zakotvení (s. 3-8) autorka nejprve sice stručně, ale funkčně a srozumitelně představuje klíčové koncepty, z nichž její uvažování vychází, a dále se věnuje i problematice sídlišť. Vzhledem k tomu, že vedle klíčové Musilovy (1985) monografie dosud není ke zvolenému tématu dostatek relevantní sociálněvědní literatury, pracuje zde autorka i s prameny spíše popularizační povahy a s některými mediálními výstupy, což sice není pro formulaci teoretického zázemí typické, ale zde se tento postup jeví jako smysluplný. Metodologie výzkumu (s. 9-14) je zpracována zcela adekvátně, včetně přiměřené reflexe výzkumu. Obtíže při konstrukci vzorku se nakonec ukazují jako výhoda, protože vyjma klíčových charakteristik (věk, bydliště) je vzorek poměrně heterogenní a poskytuje tak širokou paletu postojů k dané problematice. Stěžejní část bakalářské práce je pak věnována samotným výsledkům výzkumu, představeným v Empirické části (s. 15-49). Autorka zde velmi systematicky představuje sebraná data, jež na základě analýzy člení do dvou částí – nejprve se zabývá tím, kam její aktéři svou lokální identitu situují (kap. 4.1: Fyzický aspekt – vymezení prostoru lokální identity), a dále se pokouší identifikovat faktory, na jejichž základě je lokální identita aktérů ve vztahu k sídlišti konstruována. Jakkoli považují Empirickou část bakalářské práce Šárky Jelenové za pečlivou a poctivou, mám k ní několik poznámek.

Prakticky celou práci se prolíná jako klíčová kategorizace rozdělení na sídlištní „rodáky“ a „nerodáky“. Zdaleka ne ve všech pasážích je ovšem tato kategorizace funkční (např. s. 22, 28, 36, 40) – což ostatně autorka sama přiznává. Zůstává tedy otázkou, proč od ní autorka neupustila – mechanické oddělování výpovědí těchto dvou skupin aktérů působí přinejmenším rušivě, nehledě na to, že ztěžuje soustředění se na jiné významnější pravidelnosti, které se v datech mohou nacházet. Především v kapitole 4.2.2 se totiž vyjevila řada aspektů, které se na konstrukci lokální identity a její podobě nutně podílejí. Pokud by autorka důsledně konfrontovala jednotlivé výpovědi (např. to, že se někteří aktéři scházejí s přáteli v místních pohostinstvích vs. deklarace, že z práce chodívají prakticky rovnou do bytu vs. že na víkendy sídliště opouštějí vs. že oceňují blízkost přírody atp. atp.), mohla možná dojít k zajímavějším a hlubším interpretacím (ostatně závěrečné dvě kapitoly této části práce jsou spíše deskripční než interpretací dat). Mimochodem, jak a pro co používali aktéři pojem „domov“? A v jakých kontextech tento pojem používají? Pokud aktéři redukovali prostor, k němuž mají nějaký vztah, na dům a jeho nejbližší okolí, popř. i jen na samotný byt, a zároveň pokud je jejich lokální identita ve vztahu k tomuto prostoru, natož celému sídlišti, relativně slabá, lze se tázat, zda se tedy aktéři nevztahují k nějak jinak vymezenému prostoru. Nebo snad na způsob transnacionálních migrantů „nikam nepatří“? A naopak – pokud kategorizaci „rodáci“ x „nerodáci“ zachováme, nemůže být rozdíl mezi těmito skupinami aktérů třeba v tom, že ti, kteří na sídlišti prožili své dětství, na něm „umějí žít“? Tedy jinými slovy, nebylo součástí jejich socializace i vstřebání kulturních norem prostředí sídliště (viz např. citace pod pozn. 112 x 119), či paneláku (sousedí a mejdany atp.)? Zajímavé je také velmi odlišné hodnocení některých aspektů života na sídlišti – např. zázemí pro děti (str. 30, 31 x 33). Jsou tyto rozpory důsledkem toho, že aktéři bydlí v rámci sídliště na různých místech (a sídliště je velmi rozsáhlé), nebo plynou i z jiných příčin? Tedy jinak, nehrají v konstrukci lokální identity roli třeba i další sociodemografické charakteristiky (autorka na několika místech

uvádí, že nikoliv, ale nijak přesvědčivě toto tvrzení nedokládá)? V souhrnu se tedy tážu, zda kategorie „sídlíšťe“ a „rodáci x nerodáci“ nevypovídají víc o autorčiných východiscích než o samotných datech.

Nicméně tyto nedůslednosti zdařile vyvažuje Závěr (s. 50) práce, který je nadstandardně důkladný a v němž již autorka uvažuje nad daty opravdu komplexně, včetně vztahování se ke zvoleným teoretickým konceptům. Ostatně, v závěru autorka uvažuje i nad některými z výše uvedených otázek. Zároveň musím na tomto místě vyzdvihnout nebývale samostatnou práci Šárky Jelenové, a to ve všech fázích projektu bakalářské práce.

Z formálního hlediska nemám k práci závažnější připomínky. Oceňuji kultivovaný jazyk, strukturovanost a přehlednost (vyjma výše uvedené výtky) textu i funkčnost příloh. Práce by zasloužila ještě jednu korekturu především stran interpunkce.

Závěrem. Šárka Jelenová zvolila pro svou bakalářskou práci relevantní a aktuální téma, adekvátně jej teoreticky ukotvila i výzkumně uchopila. Jakkoli se domnívám, že v některých interpretacích mohla být důslednější, splňuje předložená práce jednoznačně kritéria FHS UK. Proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi výbornou a velmi dobrou dle průběhu obhajoby.

Praha, 11. října 2012

Mgr. Hedvika Novotná